

Mari Juhala

YKSINHUOLTAJAÄITIEN SOSIAALINEN ASEMA JA
TOIMEENTULO 1950-LUVULTA 2010-LUVULLE

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipalvelujen ohjauksen suuntautumisvaihtoehto
2011

YKSINHUOLTAJAAITIEN SOSIAALINEN ASEMA JA TOIMEENTULO 1950- LUVULTA 2010-LUVULLE

Juhala, Mari
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Tammikuu 2012
Ohjaaja: Kivenmaa, Anne
Sivumäärä:33
Liitteitä:1

Asiasanat: yksinhuoltajat, sosiaalinen tuki, ennakkoluulot, toimeentulo, sosiaaliturva

---

Tämän opinnäytetyön aiheena oli tutkia yksinhuoltajuutta 1950-luvulla, 1980-luvulla ja 2010-luvulla ja vertailla eroja näiden vuosikymmenten välillä. Tutkimuksessa haettiin vastausta, miten yksinhuoltajuuteen on suhtauduttu ja suhtaudutaan, millainen tukiverkosto yksinhuoltajalla on ja miten hän tulee toimeen.

Tutkimuksen alussa syvennyttiin asiasta kertovaan kirjallisuuteen, tutkimuksiin ja sosiaaliturvan periaatteisiin. Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluina edellisiä aihe-alueita käyttämällä. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin ja tuloksia verrattiin teoriaosuuteen. Haastateltavia oli kolme ja jokainen heistä oli kokenut yksinhuoltajuuden eri vuosikymmenellä.

Tutkimuksessa ilmeni, että yksinhuoltajuus on paljon yleisempää nyt kuin ennen. Tutkimuksen tulokset kertovat, että yksinhuoltajien taloudellinen asema on yhä edelleen heikko, mutta suhtautuminen yksinhuoltajuuteen on parantunut. Kuitenkin yksinhuoltajien taloudellinen asema vaatii parannusta. Yksinhuoltajien tärkein tuki on vuosikymmenestä riippumatta usein oma äiti. Nykypäivänä on myös hyväksytympää hakea vertaistukea ja mahdollisuudet siihen ovat paremmat.

SOCIAL STATUS AND SUBSISTENCE OF SINGLE-PARENT MOTHER FROM 1950s TO 2010

Juhala, Mari

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

January 2012

Supervisor: Kivenmaa, Anne

Number of pages:33

Appendices:1

Keywords: single parent, social support, prejudice, subsistence, social security

---

The purpose of this thesis was to study sole custody in 1950s, in 1980s and in 2010 and compare differences between these decades. Target of this study was to search an answer how sole custody has been comprehended and is comprehended. Also it was studied what kind of support network does single-parent mother have and how she earns her living.

Literature, related studies and principles of social security was analyzed in beginning of this study. Study was executed by interviewing and concentrating on previous themes. Interviews were recorded and transcribed. After this results were compared with theory. There were three interviewees in this study and each of them had experienced sole custody in different decades.

In this study it was noticed that sole custody is much more common nowadays. Result of the study shows that the economic situation of single-parents is still weak but attitude towards sole custody has improved. Nevertheless financial status needs to be improved. Most important support for single parent mother has been and is her own mother despite of decade. Anyhow it can be stated that seeking for support network is more acceptable and possibilities have improved.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	YHTEISKUNNAN KEHITYS 1950-LUVULTA 2010-LUVULLE	6
3	SOSIAALITURVA SUOMESSA.....	8
3.1	Sosiaaliturva 1950-luvulta 1980-luvulle.....	9
3.2	Sosiaaliturva 1980-luvulta 2010-luvulle.....	11
3.3	Sosiaaliturva 2010-luvulla	11
4	YKSINHUOLTAJUUS.....	13
4.1	Yksinhuoltajuus yleisesti	13
4.2	Yksinhuoltajan taloudellinen asema	14
4.3	Käsityksiä yksinhuoltajuudesta.....	16
5	TEEMAHAASTATTELU	18
5.1	Työn tarkoitus	18
5.2	Teemahaastattelu	18
5.3	Haastattelun toteutus.....	20
5.4	Eettisyys ja luotettavuus	21
6	HAASTATTELUN TULOKSET.....	21
6.1	Suhtautuminen yksinhuoltajuuteen.....	21
6.2	Yksinhuoltajan läheiset ja muu tukiverkosto.....	23
6.3	Toimeentulo	25
7	LOPUKSI.....	28
7.1	Yhteenveto	28
7.2	Johtopäätökset.....	29
7.3	Tutkimuksen luotettavuus.....	29
7.4	Jatkotutkimuksia	30
	LÄHTEET.....	31
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Valitsin opinnäytetyöni tutkimuskohteeksi yksinhuoltajuuden ja siihen liittyvät seikat, koska olen itse yksinhuoltaja ja lähipiirissäni on yksinhuoltajia. Tarkastelen työssäni pääsääntöisesti yksinhuoltajaaiteja, koska suurin osa yksinhuoltajista on edelleen naisia. Yksinhuoltajien asemasta yhteiskunnassa puhutaan mediassa ja siitä on tehty myös tutkimuksia. Yksinhuoltajia on aina ollut, mutta nykyisin yksinhuoltajuus on yleistynyt ja tullut näkyväksi ilmiöksi, eikä se enää ole niin paheksuttavaa kuin entisaikoina. Yksinhuoltajuus voi olla oma valinta, mutta yleisemmin yksinhuoltajuuteen päädytään esimerkiksi eron kautta.

Millaista yksinhuoltajan elämä on ollut ja millaista se on tänä päivänä? Miten yksinhuoltajiin on suhtauduttu nyt ja ennen ja minkälaista tukea he saavat eri tahoilta? Tarkastelen sosiaaliturvaa niiltä osin, mitkä ovat merkityksellisiä yksinhuoltajien näkökulmasta. Haen vastausta opinnäytetyössäni edellä mainittuihin kysymyksiin tutkimalla yksinhuoltajuutta kirjallisuuden ja muiden tutkimusten pohjalta, sekä haastatteleamalla naisia, jotka ovat kokeneet yksinhuoltajuuden eri vuosikymmenillä.

2 YHTEISKUNNAN KEHITYS 1950-LUVULTA 2010-LUVULLE

Sodan jälkeinen sosiaalisen rakenteen muutos oli laaja ja nopea. Maalta muutto kaupunkiin muutti elinkeinorakenteen. Ihmisten elinympäristön muutoksen ohella muuttuivat myös elintavat. (Jokinen & Saaristo 2006, 87.)

Pekka Kuusi kirjoittaa 60-luvun sosiaalipolitiikan kirjassaan seuraavasti:

”Perinnäisen käsityksen mukaan lapsen elatus on kuin luonnonlakien mukaan kuuluva miehelle ja naiselle, jotka ovat saattaneet lapsen maailmaan. Yhteiskunnalla ei ole lapsen elatukseen nähden oleva mitään velvoituksia, ellei lapsi syystä tai toisesta jää vaille vanhemmilta saatavaa tarpeellista huoltoa.” Kuusi kuitenkin korjaa seuraavassa kappaleessa, että edellä mainittu käsitys on peräisin ajalta, jolloin yhteiskuntarakenteen oli erilainen. Maatalousvaltaisessa yhteiskunnassa lasten tarvitsema ravinto ja vaatetus saatiin valtaosaltaan omasta tuotannosta, johon myös lapset jo pieninä osallistuivat. Lasten hoidosta tuolloin vastasivat äidin lisäksi lukuisat muut henkilöt, kuten yksinäiset naiset, tädit, mummut ja isommat sisarukset.

Lasten asema kuitenkin muuttui, kun yhteiskunta alkoi teollistua ja kaupungistua. Lapsille tarvittava elanto saatiin hankituksi vain palkkatyöllä ja lasten aiheuttama taloudellinen lisärasitus koettiin ankarana niissä talouksissa, joissa lapsia ylipäätään oli. Usein köyhyys ja monilapsisuus kiteytyivät yhteen. (Kuusi 1963, 176-177.)

1950-luvun alussa alkutuotannossa eli maa- ja metsätaloudessa työskenteli 40 prosenttia työvoimasta, mutta vuoteen 1960 mennessä prosentti oli laskenut 35:teen. Tämän jälkeen määrä väheni jyrkästi ja suuren muuton jälkeen vuonna 1975 alkutuotannossa työskentelevien prosenttiosuus oli enää 15. Maaseutu autioitui. (Jokinen & Saaristo 2006, 88.)

Vuonna 1950 palveluelinkeinoista sai elantonsa vain noin kymmenesosa työvoimasta, mutta kaksikymmentä vuotta myöhemmin Suomea saattoi jo luonnehtia lähes palveluyhteiskunnaksi. Vuosisadan lopussa palvelut työllistivät jo joka kolmannen työmarkkinoilla olleen. (Jokinen & Saaristo 2006, 88.)

Vuonna 1990 maa- ja metsätaloudessa työskentelevien osuus oli 8,5 prosenttia, ja 2000-luvulle tultaessa enää hieman yli viisi prosenttia. Samaan aikaan palveluelinkeinojen osuus kasvoi voimakkaasti. Esimerkiksi terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluissa työskenteli 251 800 henkilöä vuonna 1989 ja vuonna 2000 heitä oli jo 310 900. Myös atk-alan ammateissa työskentelevien määrä lisääntyi merkittävästi 1990-luvulla. (Koskinen ym., 2007, 284)

Kun vuonna 1960 naisia oli 39 prosenttia kodin ulkopuolella palkkatöissä, niin 1980 vastaava luku oli jo 46 prosenttia. Jo entisaikoinakin Suomessa naiset ovat kansainvälisesti verraten toimineet kodin ulkopuolisessa ansiotyössä, mutta kyse on yleensä ollut perheettömistä naisista. (Karisto, Takala & Haapola 1998, 173.) 1950-luvulla mies nähtiin lähinnä perheen elättäjänä, mutta 1970-luvulle tullessa tilanne ja käsitykset muuttuivat. Isyyden merkitystä alettiin korostaa ja isät kohosivat äitien rinnalle aktiivisiksi vanhemmiksi. (Karisto, Takala & Haapola 1998, 216.)

Nykypäivänä isät hoitavat lapsia lähes siinä missä äiditkin. Isillä on omat isyysvapautensa ja heitä kannustetaan jakamaan vanhemmuuden tuomaa vastuuta äitien kanssa. Lastenrattaita työntävä isä on yleinen näky kaduilla ja isät leikkipuistoissa lastensa kanssa osoittaa, miten isät osallistuvat lastenhoitoon.

Kehityksen toinen puoli on ollut se, että myös naisten vastuulla oleva pienten lasten kotihoito on vähentynyt sukupolvittain vastaavalla tavalla kuin ansiotyöhön osallistuminen on lisääntynyt (Karisto, Takala & Haapola 1998, 174).

Nykyään yhä useammin lapset laitetaan hyvin varhain päiväkoteihin, kun molemmat vanhemmat ovat vahvasti mukana työelämässä.

Ennen 1970-luvun alkua lasten syntyminen avioliiton ulkopuolella oli nykytilanteeseen verrattuna harvinaista, ja lähes kaikki aviottomat lapset syntyivät niin sanotuille yksinäisille äideille. (Koskinen ym., 2007, 124) Myöhemmin avoliittojen yleistyessä yhä useammin lapset syntyvät avioliiton ulkopuolella, eivätkä naimattomat äidit ole enää eriarvoisempia kuin naimisissa olevat.

Alla olevassa taulukossa on eriteltyinä kaikki perheet yhteensä ja yksinhuoltajaäidit ja yksinhuoltajaisät lukuina ja prosentteina 1950, 1980 ja 2010 luvulla.

Taulukko 1. Perheet tyypeittäin 1950, 1980 ja 2010-luvulla

Vuosi	Kaikki perheet	äiti ja lapsia	isä ja lapsia
1950	599 329	74 319	9 895
1980	688 732	74 839	9 651
2010	582 360	101 946	15 836
Prosenttia			
1950	100	12,4	1,7
1980	100	10,9	1,4
2010	100	17,5	2,7

(Lähde: Tilastokeskus; Perheet tyypeittäin)

3 SOSIAALITURVA SUOMESSA

Sosiaaliturva on sosiaalipolitiikan osa. Sosiaaliturva-käsite on määritelty muun muassa seuraavasti:

- Sosiaaliturvaan kuuluvat ne sosiaalipoliittiset pyrkimykset ja toimenpiteet, joiden tarkoituksena on taata tiettyjen sosiaalisten riskien uhkaamille yksilöille toimeentulon jatkuvuus sosiaalivakuutuksen tai sosiaalihuollon menettelyn.
- Sosiaaliturva-käsitys ottaa huomioon kaikki ne taloudelliset etuudet, jotka voimassa oleva lainsäädäntö tai siihen rinnastuvat sopimusjärjestelyt ohjaavat edunsaajille taloudellisen turvattomuuden poistamiseksi täysin riippumatta siitä, minkä laatuisen oikeudelliseen muotoon etuus on kulloinkin verhottu.

(Virta & Toivola 1993, 14.)

3.1 Sosiaaliturva 1950-luvulta 1980-luvulle

Käsittelen sosiaaliturvaa niiltä osin, mitkä liittyvät tutkimuksen luonteeseen. Tutkimuksen kannalta oleellisia lakeja on säädetty jo ennen vuotta 1950, joten mainittakoon myös hieman aikaisemmin säädettyjä lakeja.

Lapsilisäjärjestelmä syntyi vuonna 1948. Lapsilisää saivat kaikki lapsiperheet ja lapsilisäjärjestelmä oli merkittävä sosiaalipoliittinen uudistus. Vuonna 1950 lapsilisää sai 592 000 perhettä. Kun lapsilisät maksettiin suoraan äideille, saivat monet äidit näin ensimmäistä kertaa omaa rahaa. Vuonna 1949 alettiin myöntää äitiysavustusta kaikille synnyttäjille. (Niemelä & Salminen 2006, 11.)

Lapsilisien porrastus tuli käytäntöön 1962 lapsiluvun mukaan, ensin kolmanteen lapseen ja vuosina 1974 ja 1983 porrastusta laajennettiin neljänteen ja viidenteen lapseen. Lapsilisän reaaliarvo laski vuosina 1952–73, vaikka lapsilisää korotettiinkin vähintään joka toinen vuosi. (Särkelä 2007, 29-32.)

Asumistuki kaksi ja useampi lapsisille perheille otettiin käyttöön 1962. Äitiysavustuslakiin tuli muutos vuonna 1949. Äitiysavustus muutettiin jokaiselle äidille kuuluvaksi ilman tulorajoja, mutta ehtona oli, että äiti kävi lääkärin, kättilön tai kunnallisen äitiysneuvolan tarkastuksessa. Asetuksen mukaisesti tämän oli tapahduttava ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä. Lisäksi äidin oli noudatettava kättilön tai lääkärin antamia neuvoja ja ohjeita. Jos näitä määräyksiä laiminlyötiin, kunnan huoltolautakunnalla oli oikeus hylätä äitiysavustushakemus. Äitiysavustusta haettiin kuudennella raskauskuukaudella, ja äitiysneuvolan työntekijän velvollisuus oli huolehtia anomuksesta. Sosiaalilautakunta hylkäsi vuosittain useita hakemuksia, koska hakija ei ollut käynyt terveystarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden loppua. Päteviä syitä myöhästymiselle olivat erilaiset taloudelliset ja sosiaaliset syyt, sekä tietämättömyys ja häveliäisyys aviottomien äitien kohdalla. Tällöin sosiaalilautakunta saattoi käyttää harkintavaltaansa ja myöntää äitiysavustuksen, jos se muuten katsottiin hakijalle välttämättömäksi. Vuonna 1969 sosiaalihallitus suositteli, että äitiysavustus luovutettaisiin äidille huoltoapuna, jos sitä ei voitu myöntää lain ja asetusten nojalla. (Partti 2002, 28–30).

Vuonna 1948 säädettiin ns. elatuspinnarilaki (virallisesti laki lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa), joka määräsi elatusavun laiminlyöneen elatusvelvollisen työlaitokseen ansaitsemaan maksamatta jääneen elatusavun. Vuonna 1965 säädettiin uusi samanniminen laki, jossa elatusvelvollisen työlaitokseen määräämispe-
rusteita tarkistettiin. (Jousimaa 1983, 73.)

Köyhäinhoitolaki uudistui vuonna 1956. Tällöin hyväksyttiin huoltoapulaki, jonka mukaan sosiaaliavun saamisen edellytyksenä ei ollut enää ehdoton köyhyys ts. varattomuus, vaan elatukseen kulloinkin käytettävissä olevien varojen tosiasiallinen puuttuminen. Merkityksellistä oli, että ehkäisevää huoltoa voitiin antaa myös vähävaraisille, eikä vain varattomille. Huoltoapu sisälsi välttämättömän hoidon ja elatuksen lisäksi muutakin huollettavan ja hänen perheensä toimeentuloon, sekä hänen terveystään ja hyvinvointiaan edistävää tukea. (Niemelä & Salminen 2006, 11.) Sairausvakuutuslaki säädettiin vuonna 1963. Sairausvakuutuslain mukaan jokainen Suomessa asuva on vakuutettu sairauden, raskauden ja synnytyksen varalta. (Niemelä & Salminen 2006, 13.)

Vuoden 1961 erityislapsilisälaki ja vuoden 1964 laki elatusavunennakosta, olivat lakeja, joilla ensimmäistä kertaa säädettiin au- ja muille yksinhuoltajaperheille maksettavaksi valtion erityisavustusta. Molempia lakiehdotuksia oli valmisteltu jo 50-luvun puolella, mutta niiden siirtäminen eduskunnalle viivästyi valtion heikon taloudellisen tilanteen vuoksi. Viivästymisen syyt saattoivat olla kuitenkin enemmän asenteellisia. Erityisavustusten myöntämisen myötä pelättiin, että yksinhuoltajuus perhemuotona yleistyisi, kun näiden perheiden taloudellinen tilanne kohentuisi. Lisäksi ajateltiin myös, että au- ja avioeroperheiden auttaminen olisi osoitus siitä, että yhteiskunta hyväksyy avioeron ja aviottomien lasten syntymisen. (Jousimaa 1983, 74.) Vuonna 1973 perhepolitiikka tehostui ja säädettiin päivähoitolaki ja äitiysrahakautta pidentettiin, sekä lapsilisiä korotettiin (Särkelä 2007, 32).

3.2 Sosiaaliturva 1980-luvulta 2010-luvulle

Vuonna 1980 äitiysraha tuli riippuvaiseksi ansiotasosta ja siitä tuli veronalaista tuloa. Perhepoliittinen uudistus vuonna 1985 oli se, että äitiysraha muutettiin vanhempainrahaksi, josta osan voi äidin suostumuksella käyttää myös isä. Näin isiä kannustettiin osallistumaan lapsen hoitoon. Isällä on mahdollisuus saada isyysrahaa, joka nykyisin ei enää lyhennä vanhempainrahakautta. (Karisto, Takala & Haapola 1998, 297)

Seuraavassa lakeja, joita säädettiin 80-luvulla:

1982 – Äitiysrahan korotus ja tulo veronalaiseksi

1984 – VALTAVA: SVOL ja sosiaalihuoltolaki; lastensuojelulaki

1984 – Huoltoapu muuttui toimeentulotueksi.

1985 – Laki lasten kotihoidon tuesta ja hoitovapaasta, äitiysraha vanhempain rahaksi, jota maksetaan 258 arkipäivältä.

Vuonna 1985 säädettiin laki kotihoidontuesta, joka lisäsi valinnanvapautta lastenhoitossa. Tämän tarkoitus oli, että alle kolmevuotiaiden lasten vanhemmat voivat valita kunnallisen päivähoidon ja kotihoidontuen välillä. Oikeus kunnalliseen päivähoitopaikkaan laajeni vuonna 1996 kaikkiin alle kouluikäisiin lapsiin. (Karisto, Takala & Haapola 1998, 297.)

Vuonna 1992 lapsilisien reaaliarvo oli yli kolminkertainen verrattuna vuoteen 1951 ja liki kaksinkertainen verrattuna vuoteen 1977. Keskimääräisen lapsilisän nimellisarvo viisitoistakertaistui 20 vuodessa. Kun se vuonna 1970 oli vajaat 300 markkaa, niin vuonna 1991 se oli 4 375 markkaa (vuodessa). (Särkelä 2007, 32.)

3.3 Sosiaaliturva 2010-luvulla

Vuonna 2011 minimiäitiyspäiväraha on 22,13 euroa/arkipäivältä ja alle 3-vuotiaan lapsen kotihoidontuki on 315,54 euroa kuukaudessa. Seuraavassa lapsilisien määrät vuonna 2011:

1. lapsilisään oikeutetusta lapsesta 100,40 euroa kuukaudessa
  2. lapsilisään oikeutetusta lapsesta 110,94
  3. lapsilisään oikeutetusta lapsesta 141,56
  4. lapsilisään oikeutetusta lapsesta 162,15
- Jokaisesta seuraavasta lapsilisään oikeutetusta lapsesta 182,73

Yksinhuoltajalle maksetaan jokaisesta lapsesta lapsilisään yksinhuoltajakorotusta 46,79 euroa. Yksinhuoltaja voi saada yksinhuoltajakorotuksen lapsilisään, jos hän ei ole lapsilisän alkaessa avio- tai avoliitossa tai hän on muuttanut puolisostaan erilleen yhteiselämän lopettamiseksi. Jos henkilö solmii avoliiton tai eroaa tulee se ilmoittaa Kelalle, niin lapsilisä tarkistetaan seuraavasta kuusta alkaen. (Kansaneläkelaitoksen www-sivut 2011.)

Lapsilisä on ollut 1950-luvulla 1200 markkaa (Kuusi 1963, 180) eli nykyrahan arvon mukaan 36,33 euroa/ kk ja 1980-luvulla minimissään 108 markkaa (Sosiaali- ja Terveysministeriön www-sivut 2000) eli nykyrahaan muunnettuna 48,86 euroa. Euro-määrät on muunnettu rahan arvon muuntolaskurilla (Nordean www-sivut 2011).

Lapsilisä on yksi harvoista etuuksista, joka on säilynyt miltei ennallaan vuosikaudet. Korotuksista on kiistelty budjettien yhteydessä, mutta maaliskuusta 2011 alkaen ne tehdään automaattisesti elinkustannusten noustessa. Automaattikorotuksia ehdotti hallituksen nimeämä SATA-komitea, joka kartoittaa sosiaaliturvan uudistuskohteita. Alun perin lapsilisien sitomista elinkustannusindeksiin ehdotti Mannerheimin Lastensuojeluliitto kannanotossaan 2008, joka oli suunnattu juuri SATA-komitealle. (Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut 2011.)

Täysimääräinen elatustuki on 142,86 euroa/kk. Elatustuki on Kelan maksamaa tukea, jolla turvataan lapsen elatus, jos lapsi ei saa elatusapua elatusvelvolliselta vanhemmaltaan. Lisäksi monen yksinhuoltajan tuloja täydentää toimeentulotuki, joka on viimesijainen toimeentuloturvan muoto. Tuki on tarveharkintaista ja sitä myönnetään yleensä kuukaudeksi kerrallaan. Tuen määrä lasketaan asiakkaan välttämättömien menojen mukaan. Toimeentulotuki muodostuu perustoimeentulotuesta, täydentävästä toimeentulotuesta, sekä ehkäisevästä toimeentulotuesta. Useimmin asiakkaalle myönnetään vain perustoimeentulotukea. Toimeentulotukea maksetaan se määrä, jol-

la asiakkaan tukeen oikeuttavat menot ylittävät hänen tulonsa ja varansa. (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2011.)

4 YKSINHUOLTAJUUS

4.1 Yksinhuoltajuus yleisesti

Ajat ovat muuttuneet huomattavasti kuudenkymmenen vuoden aikana. Kun 1950-luvulla yksinhuoltajuus ja yksinhuoltajat olivat ns. toisen luokan kansalaisia, niin 2010-luvulla yksinhuoltajiksi saatetaan päätyä vaikkapa keinohedelmöityksen tai adoption avulla.

Yksinhuoltajia on monenlaisia ja monessa eri yhteiskuntaluokassa, sekä eri syistä. Presidentti Halonen oli yksinhuoltaja eli yksinhuoltajia löytyy ylemmiltäkin tahoilta. Yksinhuoltajaperheiden muodostumisen tapa sen sijaan on muuttunut. Kun sodan jälkeen yksinhuoltajuuden syynä oli ennen kaikkea toisen vanhemman kuolema, niin myöhemmin syynä oli yleisimmin avioero. (Karisto, Takala & Haapola 1998, 178.)

Yksinhuoltajia on eri yhteiskuntaluokista ja toisille yksinhuoltajuus on jopa oma valinta. Ehkä ennen muinoin yksinhuoltajalla ei ollut lähes mitään arvoa ja äitejä saatettiin kehottaa antamaan lapsensa adoptoitavaksi, mutta nykyään on ihmisiä, jotka esimerkiksi hedelmöityshoidoilla hankkiutuvat tietoisesti yksin raskaaksi ja sitoutuvat tietoisesti yksinhuoltajuuteen. On myös tapauksia, missä puoliso kuolee ja yksinhuoltajuuteen joudutaan vastentahtoisesti. Toinen tie tietoiseen yksinhuoltajuuteen on adoptio.

Mitä yksinhuoltajuus on? Se on ennen kaikkea vanhemmuutta, mutta haasteensa vanhemmuuteen asettaa se, että on yksin vanhempi, vastuunkantaja, elättäjä ja selviytyjä. Yksinhuoltajan on selviydyttävä vanhemmuudesta ja sen tuomasta vastuusta niin rahallisesti kuin henkisesti. Välillä se on todella rankkaa, kun ei ole muita jakamassa vastuuta ja suuretkin päätökset on tehtävä yksin. Esimerkiksi lapsen sai-

rastaessa on jätävä kotiin ja selviydyttävä kaupassa käynneistä, kodin siivoamisista ja kaikesta muusta mikä liittyy vanhemmuuteen. Jos lapsi sairastaa, eikä yksinhuoltajalla ole ketään läheistä, joka voi olla sairaan lapsen kanssa kotona, ainoa vaihtoehto on jäädä itse pois töistä kunnes lapsi on terve. Jos lapsen sairastaminen kestää useamman päivän, voi yksinhuoltajan ansionmenetys olla melkoinen.

Arkisistakin asioista selviäminen on joskus työlästä, kun kaikki täytyy tehdä yksin. Onko yksinhuoltajuus vain taakka vai voiko yksinhuoltajuudesta nauttia? Yksinhuoltajuuden positiivisuus on siinä, että ei ole vanhempien välisiä kasvatuserimielisyyksiä, vanhempien väliset riidat eivät vaivaa lasta kotona, lapsi otetaan tasavertaisempaan päätöksen tekoon ja lapsi saa jakamatonta huomiota yksinhuoltajavanhemmaltaan. Lapsi on tärkeä ihmissuhde ja elämänsisältö.

4.2 Yksinhuoltajan taloudellinen asema

Yleistä yksinhuoltajuudessa on usein se, että heidän saamansa taloudellinen ja sosiaalinen tuki eivät vastaa tarpeita. Tulonjakotilasto vuodelta 2010 kertoo, että 27 prosenttia yhden vanhemman perheistä luokitellaan pienituloisiksi eli köyhiksi, mutta vain 10 prosenttia kahden vanhemman perheistä on köyhiä. (Tuominen 2011.)

Monille yksinhuoltajille sosiaalitoimiston myöntämä toimeentulotuki on välttämättömyys joka kuukausi, vaikka Sosiaali- ja terveysministeriö kertoo, että toimeentulotuki on viimesijainen toimeentuloturvan muoto. Viimeisen 20 vuoden aikana toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä on noussut selvästi, vaikka toimeentulotuen tasoa ei ole nostettu. (Soininvaara 2010, 39.)

Toimeentuloturvan tarve yhden vanhemman perheissä on suurempi kuin kahden vanhemman perheissä. Tilaston mukaan 23,4 prosenttia yhdenvanhemman perheistä saa toimeentulotukea, kun taas kahden vanhemman perheistä vain 4,2 prosenttia joutuu turvautumaan viimesijaiseen etuuteen. (Tuominen 2010.)

Veli-Matti Ritakallio kirjoittaa artikkelissaan, että suuri lapsiluku kasvattaa perheiden köyhyysriskiä, mutta kahdenhuoltajan lapsiperheiden asema on kokonaisuutena

tarkasteltaessa hyvässä suhteessa muihin perhetyyppeihin. Ritakallio jatkaa, että sen sijaan yksinhuoltajien köyhyysriski on noin kolminkertainen verrattuna koko väestön köyhyysriskiin. Köyhyysriski on yleisesti laskenut, mutta ryhmätasolla vain yksinhuoltajat eivät ole päässeet nauttimaan laskusuhdanteesta. Heidän köyhyysriskinsä on nyt huonompi kuin kymmenen vuotta sitten. (Ritakallio 2007, 130-131.)

Mediassa kirjoitetaan, miten esimerkiksi sosiaaliturva laahaa jäljessä siihen nähden, mitä sen pitäisi nykyaikana olla. Kela maksaa yksinhuoltajille korotuksen jokaisesta lapsesta ja yksinhuoltajille on olemassa muitakin helpotuksia, mutta ne eivät ole riittävät siihen nähden, mitä lapsi kuluttaa ja mitkä ovat todelliset tarpeet.

Yksinhuoltajan pitää olla taloudellinen. Se, että saa rahat riittämään, on varmasti jokaisen yksinhuoltajan arkipäivää ja pitää tarkoin laskea ja suunnitella ostokset ja karsia ns. ylimääräiset menot pois. Köyhyys vähentää vanhempien jaksamista, väsyttää ja uuvuttaa ja usein myös masentaa. Lapset joutuvat kärsimään. Köyhällä yksinhuoltajalla ei aina ole varaa viedä lastaan yksityiselle lääkärille, vaikka hän maksaisikin kalliita vakuutusmaksuja. Yksinhuoltajan lapsella ei välttämättä ole varaa opiskella, koska esimerkiksi lukion kirjojen maksaminen voi olla ylivoimaista pienituloiselle yksinhuoltajalle. Lapset eivät voi välttämättä harrastaa muiden ikätovereidensa tavoin, koska useimmat harrastukset ovat liian kalliita. Köyhyys eristää sosiaalisesti ja aiheuttaa häpeän tunnetta niin lapsissa kuin vanhemmassakin. Lapsi saa jo päiväkodissa kutsuja kavereiden syntymäpäiville, mutta joutuu kieltäytymään, koska äidillä ei ole varaa ostaa kallista lahjaa ja ilman sitä ei kehtaa lasta kutsuille päästää. Jokainen ns. ylimääräinen meno on pois jostain muusta. Useimmat yksinhuoltajat luopuvatkin omista tarpeistaan, jotta lasten vaatteet ja ruoka ja harrastukset saadaan maksetuksi.

Omat haasteensa arkiseen elämään tuovat yhtäkkiset menot kuten äkillinen sairastuminen, jonkin arkipäiväisen asian rikkoutuminen, esim. pyöränrenkas tai pesukone. Lapsilla pitää olla sopivan kokoisia vaatteita joka vuodelle ja yleensä kaksin kappalein, päiväkodissa ja kotona. Lasten kasvaessa myös menot kasvavat. Meidän Perhe -lehden artikkelissa (Suomalainen 2011, 72 -75) kerrottiin kolmen yksinhuoltajan selviytymisestä, kun lapset kasvavat ja tuet vähenevät. Yksinhuoltajaäidit kertovat, kuinka luopuvat kaikesta ylimääräisestä ja karsivat viimekädessä ruokamenois-

ta, kun muualta ei pysty enää nipistämään. Jatkuva rahattomuus on stressaavaa ja uuttavaa ja vähentää vanhempien jaksamista.

4.3 Käsitteitä yksinhuoltajuudesta

Nähdäänkö yksinhuoltajuus ainoastaan negatiivisena? Usein kyllä, mutta yksinhuoltajuus on myös osoitus ihmisen kyvystä selviytyä haastavissakin tilanteissa yksin. Toisilla on paremmat läheistukiverkostot joiden apuun voi luottaa, toisten on vain selviydyttävä hammasta purren kaikesta tavalla tai toisella. Arkipäivän pyörittäminen voi olla todellinen taidonnäyte ja siitä selviytymisen strategioita voisi soveltaa haastavimmissakin työpaikoissa. Jokainen yksinhuoltaja on selviytyjä ja ansaitsisi palkinnon siitä työstä, jonka suorittaa yksin. Siitä työstä minkä yleensä jakaa kaksi ihmistä keskenään.

Asenteet yksinhuoltajia kohtaan ovat yhä edelleen ristiriitaisia. Kuitenkin suhtautuminen on ajan saatossa muuttunut suvaitsevaisemmaksi. Ennen avioliiton ulkopuolella syntyneet lapset erotettiin leskien lapsista puhumalla au-lapsista ja äideistä, nykyään on yksinhuoltajia, yhdenvanhemman perheitä, totaaliyhäreitä, sinkkuäitejä ja sinkkuhuoltajia.

Toisinaan törmää ihmisiin, jotka kuin automaattisesti ajattelevat, että yksinhuoltajien lapset tulevat kehnommista oloista kuin niin sanotun ydinperheen lapset. Jos lapsi käyttäytyy päiväkodissa häiritsevästi, syy on tietenkin yksinhuoltajuuden. Eihän yksinhuoltajat pysty tai jaksakaan kommentaa ja rajoittaa lastensa elämää. Monet yksinhuoltajat saattavat myös itse leimata itsensä tai he häpeävät yksinhuoltajuuttaan. Eräs yksinhuoltaja kertoi pesevänsä lapsensa erityisen hyvin ennen neuvolakäyntiä, jottei siellä päästäisi sanomaan, että yksinhuoltaja ei huolehdi lapsestaan tarpeeksi hyvin.

Yksinhuoltajia saatetaan myös kadehtia. Avioliitossa elävä saattaa kadehtia yksinhuoltajan riippumattomuutta toisesta ihmisestä, että yksinhuoltaja saa päättää kaikista asioista itse. Yksinhuoltajuudessa on hyvät ja huonot puolensa.

On totta, että yksinhuoltajat usein väsyvät. Kyllä työntekijätkin väsyvät työpaikoilla, jos joutuvat tekemään kahden ihmisen työt yksinään. Heikoimmassa asemassa ovat varmasti ns. totaaliyksinhuoltajat, jotka ovat alusta asti hoitaneet lapsensa täysin ilman toista osapuolta. Tällaisissa tapauksissa yksinhuoltaja ei ehkä saa minkäänlaista apua lapsen isältä tai hänen sukulaisiltaan. Vastuu lapsesta on yksin äidin harteilla. Vuosittain syntyvistä lapsista vajaalla tuhannella on virallisesti vain äiti. (Tuominen 2010.)

Totaaliyksinhuoltajuudessa on omat haasteensa verrattuna ns. normaaliin yksinhuoltajuuteen. Totaaliyksinhuoltajalla ei ole joka toinen viikonloppu vapaata, hänellä ei kenties ole lainkaan vapaata, minkäänlaista vapaata, ellei joku ystävä, sukulainen tai joku muu tule päästämään häntä vapaalle. Hän maksaa ja hoitaa kaiken yksin, toinen vanhempi ei osallistu millään tasolla lapsen kustannuksiin, eikä lapsen elämään muutenkaan. Yksinhuoltajuus on jopa rinnastettu omaishoittoon ja yksinhuoltajat kadehtivat omaishoitajille järjestettyjä kuukausivapaita ja hoitoseteleitä. Tiedän yksinhuoltajia, jotka ovat todella uupuneita ja muutaman tunnin lapsivapaa viikossa saattaisi tehdä ihmeitä heidänkin jaksamiselleen. Lapsenvahteja ei vain aina ole saatavilla. Onneksi myös yksinhuoltajat osaavat verkostoitua ja lapsenhoito luonnistuu silloin tällöin ”vuoroin vieraissa” periaatteella.

Asenteet yksinhuoltajuutta kohtaan ovat nykyaikana hieman suvaitsevaisempia kuin ennen muinoin. Alla olevassa tekstissä selviää miten yksinhuoltajuus näkyi 50-luvulla. Seuraavassa ote kirjasta Loistava yksinhuoltajuus:

”77-vuotias nainen kertoo, että kun hän oli kansakoulussa, koko sen koulun seitsenkymmenpäisestä lapsilaumasta vain yhdellä ei ollut isää. Puoliorpoja tietysti oli, ja sotelesket saivat tukea valtiolta, mutta ei alun alkaen avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia. Muunlaisia yksinhuoltajia ei juuri tunnettu.”

”Olisi ollut aivan kauheaa kasvattaa maalla isätöntä lasta, hän muistelee.”

”Oppikoulusta joutui eroamaan, jos alkoi odottaa lasta, mutta ne äidit yleensä menivät naimisiin. Miehet suostuivat pakkoavioliittoihin maalla, koska miehillekin oli kunnia-asia kantaa vastuunsa.”

”Moraali oli 50-luvulla tiukempi, eikä naisilla ollut niin paljon raskaaksi tulemisen mahdollisuuksia.”

”Yleensä kukaan mies ei huolinut sellaista naista, jolla oli lapsi tai lapsia entuudestaan, nainen muistelee” (Alasalmi 2011, 24-25.)”

5 TEEMAHAASTATTELU

5.1 Työn tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää yksinhuoltajan asemaa yhteiskunnassa eri vuosikymmeninä ja miten se on muuttunut 50-luvulta nykypäivään. Sen selvittämiseen olen tutkinut yksinhuoltajuutta ja yhteiskunnan muutosta, sekä laatinut teemarungon, jonka perusteella haastattelen kolmea yksinhuoltajaa. Jokainen haastateltava on kokenut yksinhuoltajuuden eri vuosikymmenenä: ensimmäinen haastateltava 50-luvun lopulla, toinen 80-luvulla ja kolmas 2010-luvulla. Teemojen avulla selvitetään missä määrin yksinhuoltajuus on vuosikymmenten saatossa muuttunut, lähinnä miten siihen suhtaudutaan ja miten yksinhuoltajat tulevat toimeen minäkin aikakautena. Haastattelukysymykset on esitetty seuraavien teemojen mukaan:

1. Suhtautuminen yksinhuoltajuuteen
2. Yksinhuoltajan läheiset ja muu tukiverkosto
3. Toimeentulo

(Liite 1)

5.2 Teemahaastattelu

Teemahaastattelun ominaispiirteitä ovat, että haastateltavat ovat tietävästi kokeneet tietyn tilanteen. Toiseksi haastattelijalla on tutkinut ja selvittänyt ennen haastattelua

tutkittavan ilmiön sisältöä ja kokonaisuutta. Tämän perusteella hän on päätenyt tiettyihin oletuksiin tilanteesta, minkä perusteella hän kehittää haastattelurungon. Viimeiseksi tehdään haastattelu tutkittavien henkilöiden subjektiivisista kokemuksista tilanteesta, jota haastattelija on ennalta analysoinut. (Hirsijärvi & Hurme 2000, 47.) Teemahaastattelua käytettäessä on tärkeää suunnitella teemat hyvin, joiden perusteella koko haastattelu tehdään (Hirsijärvi & Hurme 2000, 66).

Teemahaastattelu eroaa strukturoidusta haastattelusta siten, että kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa tai järjestystä, mutta haastattelun aihepiirit ovat etukäteen määrätty. Haastattelija varmistaa, että kaikki etukäteen päätetyt teema-aiheet käydään haastateltavan kanssa läpi, mutta niiden järjestys ja laajuus voivat vaihdella kussakin haastattelussa. (Aaltola & Valli 2007, 27.) Haastattelu suoritetaan mieluiten haastateltavan kotona tai paikassa, joka on tuttu ja saa haastateltavan rentoutumaan (Aaltola & Valli 2007, 29).

Kysymykset teemahaastatteluun lähtevät aiheesta tai teemoista. Haastattelun teemoja miettiessään haastattelijan on hyvä pitää mielessään tutkimusongelma, johon hakee vastausta. Tutkimusongelma on olennainen asia, joka sitoo kokonaisuuden yhteen. (Aaltola & Valli 2007, 34.) Haastattelun tavoitteena on keskustelu. Haastattelijalla on haastattelussa apunaan ennalta laadittu teemarunko, jonka avulla hän etenee haastattelussa. (Aaltola & Valli 2007, 35.)

Teemarungossa voi olla vaikkapa kolmen tasoisia teemoja. Ylimpänä ovat laajat teemat, lähinnä aihepiirit, joista on tarkoitus keskustella. Toisella tasolla on teemaa tarkentavia apukysymyksiä, joilla varsinaisen teeman voi pilkkoa pienimmiksi ja ehkä helpommin vastattaviksi kysymyksiksi. Kolmannella tasolla on ne yksityiskohtaiset pikkukysymykset, jotka otetaan käyttöön vain silloin, jos aiemmat kysymykset eivät ole tuottaneet vastausta. (Aaltola & Valli 2007, 37.)

Haastattelu on hyvä nauhoittaa ja on tärkeää, että haastateltava testaa nauhurin toimivuuden käytännössä ennen varsinaista haastattelua, ettei koko haastattelu mene piloille, koska nauhoitus on epäonnistunut. (Aaltola & Valli 2007, 40.) Ensimmäinen vaihe haastatteluiden jälkeen on puhtaaksi kirjoitus eli litterointi (Aaltola & Valli 2007, 41).

Teemahaastattelun yksi vahvuus on se, että kynnys aineistosta sen analyysiin ei ole niin korkea kuin usein laadullisen aineiston kanssa. Teemahaastattelussa aineiston voi nimittäin järjestää litteroinnin jälkeen uudestaan teemoittain eli niin, että jokaisen teeman alla on kaikkien haastateltavien vastaukset tähän teemaan jne. Aineisto on tämän jälkeen helppo analysoida teemoittain: ensin otetaan yksi teema ja sen sisältä antoisimmalta vaikuttava vastaus ja katsotaan mitä se sisältää. Näin konstruoitua kuvaa muokataan seuraavan haastattelun avulla jne., kunnes koko aineisto on käyty läpi. Toisaalta aineistoa voi lukea myös toisin päin, tapaukserrallaan. Joka tapauksessa tässä vaiheessa – viimeistään – mukaan on tietenkin kytkettävä myös teoria ja aikaisemmat tutkimustulokset. (Aaltola & Valli 2007, 42-43.)

5.3 Haastattelun toteutus

Haastattelin kolme henkilöä, jotka ovat kokeneet yksinhuoltajuuden. Kaikki haastateltavat olivat tuttuja entuudestaan ja haastattelun toteuttaminen oli luontevaa. Kaksi haastatteluista tein haastateltavien kotona, jotta haastatteluympäristö olisi tuttu ja turvallinen ja että haastateltava tuntisi olonsa mukavaksi. Kolmas haastateltava tuli kotiini. Haastatteluiden kysymykset tein ennalta laaditun (Liite 1) teemarungon pohjalta ja tarvittaessa tein tarkentavia lisäkysymyksiä.

Varsinaisia pääteemoja haastattelussa oli kolme. Pääteemojen alla oli tarkentavia kysymyksiä. Kaikissa haastatteluissa käytin kahta nauhuria varmuuden vuoksi. Ennen varsinaista haastattelua testasin nauhurien toimivuuden sekä äänenlaadun. Nauhurien läsnäolo haastattelutilanteissa saattoi vaikuttaa hieman häiritsevästi, mutta kuitenkin haastattelut etenivät hyvin ja loppua kohden haastateltavat ja haastattelija rentoutuivat. Kaikki kolme haastattelua olivat kestoltaan noin puoli tuntia. Haastatteluiden jälkeen ne purettiin eli litteroitiin. Litterointivaihe on työläs ja yhden haastattelun purkamiseen menee useita tunteja. Kuitenkin litterointivaihe on hyödyllinen, koska haastattelun kysymykset voi litteroinnin jälkeen järjestää haluamallaan tavalla ja näin tuloksia on helpompi tarkastella.

5.4 Eettisyys ja luotettavuus

Haastattelun eettisyys tulee esille niin, että haastattelun tuloksia tarkasteltaessa ei paljasteta mitään asioita, joista haastateltavan henkilöllisyyden voi tunnistaa. Haastateltavien oikeita nimiä tai muita tunnistettavia henkilötietoja ei tuoda esille. Haastattelunauhut ja litterointitekstit hävitetään asian mukaisella tavalla käytön jälkeen. Luotettavuuteen saattaa vaikuttaa haastattelijan tekemät omat tulkinnat. Olen muuttanut haastateltavien nimet ja tuloksia tarkasteltaessa 50-luvun haastateltava on Aino, 80-luvun haastateltava on Sirpa ja 2010-luvun haastateltava on Laura.

6 HAASTATTELUN TULOKSET

6.1 Suhtautuminen yksinhuoltajuuteen

Avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta kutsuttiin 50-luvun lopulla au-lapseksi tai lehtolapseksi. Yhteiskunta ei katsonut suopeasti aviotonta äitiä ja hän sai usein osakseen halveksuntaa. Välttyäkseen paheksunnalta Aino lähti raskautensa alkuvaiheessa tavallaan pakoon Ruotsiin salatakseen raskautensa lähipiiriltään. Aino salasi raskautensa jopa omalta perheeltään, ainoastaan hänen sisarensa tiesi asiasta. Ruotsissa ollessaan hän pyrki salaamaan raskautensa mahdollisimman pitkään, kunnes se ei enää ollut mahdollista. Aino järjesti asiansa niin, että hänellä oli paikka Helsingin Ensikodissa kun synnytyksen aika läheni. Aino synnytti kaksoset. Hän koki synnytyssairaalassa ollessaan, että häneen suhtauduttiin ynseästi, ei samalla tavalla kuten äiteihin, joilla oli aviomiehet. Neuvolasta Aino kertoi saaneensa positiivista palautetta, että hän oli hoitanut lapset hyvin.

A:”...mä sain kiitosta monta kertaa neuvolassa kun ne oli niin puhtaita ja siistejä, vaikka mää kävin töis. Et mää pidin huolen siitä et niiltä ei puuttunu mitään.”

Haastattelussa hän painottikin sitä, että oli hoitanut lapset hyvin. Tutkimukseni ja oman kokemukseni perusteella yksinhuoltajille on tärkeää hoitaa lapset mahdolli-

simman hyvin, ettei kellään olisi aihetta sanoa mitään. Ainon sukulaiset sääliittelivät Ainon kohtaloa, mutta perheenjäsenet eivät suoranaisesti kritisoineet au-raskautta. Joku epämiellyttävä tunne Ainolla suhtautumisen suhteen kuitenkin oli.

A: ”Ei ne sitä sillai sanonu...mut mä tunsin itte!! Et ei se nyt ihan niin ollu kun mää olisin odottanu. Mut ei mua siitä mitenkään aliarvioitu, eikä mitenkään kun mää näytin sen sillä työlläni...Että mää hoidin ne hyvin. Ei kellään ollu niinku aihetta sanoo mitään.”

Ensikodissa ollessaan Ainolla olisi ollut mahdollisuus antaa lapset adoptoitavaksi Amerikkaan, mutta Aino kieltäytyi. Hän kertoi miettineensä jälkeinpäin, että olisiko lapsilla ollut paremmin siellä. Tuohon aikaan aviottomalle äidille saatettiin helposti ehdottaa lapsen antamista jollekin lapsettomalle parille. Työpaikalla Aino koki olevansa hyväksytty ja arvostettu työntekijä yksinhuoltajuudestaan huolimatta. Muuten ihmisten suhtautuminen aviottomaan äitiin 50-luvulla oli Ainon mielestä kielteistä, vaikka kukaan ei hänelle suoraan mitään sanonutkaan.

A: ”Oli ne vähän niinku toisenluokan kansalaisia ne, jotka sai aviottoman...se oli siihen aikaan.”

Suhtautuminen yksinhuoltajuuteen 1980-luvulla oli jo huomattavasti avarakatseisempaa kuin 1950-luvun Suomessa. Sirpa oli nuori mennessään naimisiin, mutta avioliitto päättyi muutaman vuoden jälkeen eroon. 1980-luvun loppupuolella avioerot olivat Sirpan sanoin melko yleisiä, eikä se ollut kovinkaan erikoista jos paris-kunta erosi. Vanhempien ihmisten, kuten Sirpan isovanhempien mielestä Sirpan olisi pitänyt pysyä aviossa kun oli kerran miehen saanut. Sirpan oma äiti ja sisarukset hyväksyivät eron ja sen seurauksena yksinhuoltajuuden täysin. Sirpan ystävät ja muu lähipiiri eivät myöskään kokeneet yksinhuoltajuutta mitenkään erikoisena asiana. Jotkut ulkopuoliset kritisoivat Sirpaa ja hänen yksinhuoltajuuttaan. Sairaalassa asioidessaan Sirpa kertoi joutuneensa jotenkin erikoistarkkailuun ja päiväkodissa hän koki, että hän joutui selittämään ja selventämään asioita enemmän kuin muut vanhemmat. Neuvolassa Sirpan yksinhuoltajuutta ei kritisoitu vaan siihen suhtauduttiin kannustavasti ja kyseltiin hänen jaksamistaan.

S: ”Et ainoastaan se oli semmonen et aina kysyttiin et miten SÄ jaksat ku opiskelet ja sul on se lapsi. Et siel oltiin oikeesti mun mielestä niinku kiinnostuneita siitä, et varmasti olis tarjottu apua, jos mä olisin niinku näyttäny siltä et mää täs niinku romahdan just tai sit sanonu jotai. Olis varmaa tullu sielt kautta opastusta niinku jonneki eteenpäin et mistä vois saada apua. Oltii kiinnostuneita siis sillä tapaa niinku. Se et se tuntu mukavalta paikalta mennä just sen takia, et siel oli joku kiinnostunu et millai MINÄ voin, eikä aina vaan et miten se lapsi voi.”

Yksinhuoltajuus 2010-luvulla on yleistä ja useat perheet ovat yhden vanhemman perheitä. Yksinodottaja tai yksinhuoltajuus ei ole enää mikään kummastelun aihe. Laura ei enää ollut yhdessä poikaystävänsä kanssa kun huomasi olevansa raskaana. Lauran perhe otti raskausuutisen vastaan hyvin vaikka hän odottikin lasta yksin.

L: ”Äitikin vaan sit sillai sano et: ”Sää oot ton ikänen ja oot töissä” et ei he niinku nähny siin mitään ongelmaa. Isäpuolikin sano sit et:” Kai se sisänen kello on sit, et jossain vaihees tarvii alkaa käymään siihen suuntaan...”

Isälleen kertomista Laura jännitti, mutta isäkin otti asian hyvin ja kielsi vaan tekemästä enää lapsia muiden miesten kanssa, että olisi lapsilla sitten sama isä.

Kritisointia ulkopuolisilta yksinhuoltajuuttaan kohtaan Laura ei ole kokenut. Neuvo-lassakin oltiin kannustavia ja kaikki olivat sitä mieltä, että hyvin menee, eikä ei ole mitään ongelmia.

Suhtautuminen yksinhuoltajuuteen on vuosikymmenten saatossa muuttunut suvaitsevaisemmaksi ja nykypäivänä yksinhuoltajuus on jo hyvin yleistä. Nykypäivän yksinhuoltaja saattaa kuitenkin kohdata ennakkoluuloja ja epämiellyttäviä oletuksia yhtälailla kuin yksinhuoltaja kuusikymmentä vuotta sitten.

6.2 Yksinhuoltajan läheiset ja muu tukiverkosto

Läheisten ja muiden ihmisten apu on tärkeää yksinhuoltajalle, joka ponnistelee perheensä eteen taatakseen lapsilleen hyvät elinolosuhteet. Avun pyytäminen on usein vain vaikeaa ja läheisiin turvautuminen voidaan kokea häpeälliseksi. Asuessaan En-

sikodissa Aino kävi päivisin töissä Valiolla ja lapset olivat Ensikodin henkilökunnan hoivissa sillä aikaa. Lasten ollessa kahdeksankuukauden ikäisiä Aino muutti lasten kanssa vanhempiensa luokse Poriin. Ainolla oli vanhempiensa luona huone, missä hän asui lastensa kanssa. Lapset olivat päivät päiväkodissa ja Aino kävi töissä meijerillä. Aino kertoi hoitaneensa lapset yksin.

A: ”No minä itte, mää ne hoidin ja vein...vein päiväkotiin ja ne oli päiväkodis ja sieltä mä ne hain ja hoidin itte. Ei mua oikeestaan kukaan auttanut.”

Aino kertoo, ettei hän oikeastaan edes pyytänyt apua. Kun Aino joskus harvoin kävi tansseissa, niin hänen äitinsä hoiti lapsia. Lasten isä ei kuulunut heidän elämäänsä. Lasten ollessa alle kolme vuotiaita Aino löysi miehen itselleen. He elivät hetken aikaa avoliitossa ja menivät sitten naimisiin. Siihen aikaan aviottoman äidin ei ollut helppo päästä naimisiin ja Aino kertookin miehen tavallaan pelastaneen hänet. Aino kertoo heidän eläneen perheenä.

A: ”Mut se, että ne oli kahden ja puolen vuoden vanhoja kun niillä sitten oli tavallaan isä, vaikkei se ollut niiden isä. Niin, mutta kyllä se...töis se kävi ja palkan toi kotiin ja että me elettiin niinku ne olis ollu hänen. Jopa nimensäkin antoi...”

Sirpa asui lapsensa kanssa eri paikkakunnalla kuin äitinsä, koska opiskeli. Äiti oli kuitenkin Sirpalle tuki aina silloin, kun hän tuli kotipaikkakunnalleen Poriin. Äiti ompeli vaatteita ja pakkasi ruokatarvikkeita kotiin vietäväksi. Hän myös hoiti lasta, että Sirpa pääsi tapaamaan ystäviään. Sirpan sisarukset asuivat myös hänen opiskelupaikkakunnallaan Turussa, mutta heistä ei ollut juurikaan apua. Sirpa kertoo avun löytyneen toisesta yksinhuoltajaäidistä. Turussa asuessaan hän ystävystyi toisen yksinhuoltajaäidin kanssa ja he auttoivat toisiaan vuorotellen. Samoin muutettuaan takaisin Poriin hänellä oli ystävänä yksinhuoltajaäiti, joka tuli vaikka keskellä yötä apuun, jos sitä tarvittiin. Yksinhuoltajien yhteistyötä Sirpa kuvailee seuraavasti:

S: ”Et jotenkin se yksinhuoltajaäitiverkosto mun mielestä oli semmonen, et ymmärrettiin se toisen tilanne ja oltiin valmiita sen takia auttamaan, että tiedettiin et apu varmasti tulee myöskin takasin.”

Sirpan ex-mies oli vaihtelevasti tekemisissä lapsensa kanssa. Sirpa kertoo ex-miehen olleen alkoholisti ja välillä pelänneensä antaa lasta isälleen, koska ei voinut luottaa, että mies pystyisi huolehtimaan lapsesta.

Lauran tukiverkoston kuuluu ystävät ja perhe ja lapsen isän vanhemmat. Lauran äiti ja isäpuoli hoitavat lasta silloin tällöin. Laura ei halua vaivata heitä joka viikko. Laura kertoo, että alussa oli vaikeaa päästä esimerkiksi hammaslääkəriin, kun päivisin ei ollut hoitajaa saatavilla. Nyt lapsi on päivähoitossa ja Laura opiskelee. Tuki- verkoston kuuluu myös lapsen kummitäti. Alkuaikoina kummitäti otti lasta hoitoon, jos Laura vaikutti rasittuneelta. Lapsella oli myös toinen kummitäti, joka oli myös tärkeä tuki, mutta hän menehtyi ja Laura kertoo tämän olleen iso menetys.

L: "...kyl sen sit saman tien huomaa ku siin ei sit ollu sitä yhtä henkilöä."

Lapsen isä ei juuri ole tekemisissä lapsen kanssa, mutta isän vanhemmat ovat. Laura kertoo, että isä saattaa käydä katsomassa lasta silloin, kun tämä on isovanhempien luona.

Kaikkien haastateltavien tukiverkostossa äiti oli tärkeä tuen ja avun antaja. Haastatte- luissa tuli myös ilmi, että apua ei aina kehdata pyytää ja tarve pärjätä omillaan on suuri. Kuitenkin apua saa useimmiten kun vain pyytää. Lapselle on tärkeää, että hä- nen elämänsä kuuluu muitakin luotettavia aikuisia, eikä ainoastaan se lähivanhempi, jonka luona lapsi pääsääntöisesti elää. Myös yksinhuoltajalle on tärkeää, että hän voi hieman jakaa vastuuta ja saa itse aikuista seuraa.

6.3 Toimeentulo

Työn teko 1950-luvun lopussa oli yhtä tärkeää kuin nykypäivänä. Yksinhuoltajuus ilman työpaikkaa olisi ollut vaikeaa, mutta onneksi Ainolla oli hyvä työpaikka. Aino asui vanhempiensa luona ja elätti itsensä ja lapsensa yksin ennen, kuin meni naimi- siin. Hän sai palkan lisäksi lakisääteiset lapsilisät ja lasten isältä elatustukea.

A: ”Töis kävin koko ajan ja sillä mää elin, mitä sain palkkaa. Emmää pyytäny yhtään keltäkään mitään.”

Ainolle oli tärkeää tulla toimeen omillaan. Omasta mielestään hän tuli ihan hyvin toimeen. Aino oli myös ahkera ja pidetty työntekijä.

Yksinhuoltajaopiskelija Sirpa kertoo toimeentulostaan seuraavaa:

S: ”No opiskellessa tietysti ensinnäkin tuli...ku mul oli opintolaina ja opintotuessa oli lapsikorotus silloin. Ja sitten tota asumistuki haettiin kunnalta ku se oli pienempi ku se opiskelijan asumistuki. Ja sit mä asuin semmosella alueella mikä ei ollu suoraan opiskelija-asuntoloita ni sit mul oli mahdollisuus hakee ja sit mä sain asumistukee Turun kaupungilta. Sitte oli tää lapsilisä missä oli yksinhuoltajakorotus ja sitten koska lapsen isä ei maksanut, eikä pystynyt maksamaan elatusmaksuja, eikä suorittamaan niitä mulle niinko. Sillai et kaikki rahat meni jo ennen ku hän ymmärsi et hänen pitäis maksaa jotakin ni sit se siirrettiin myöskin niin et lapsilisät tuli kunnan kautta.”

Sosiaalitoimessa Sirpa kävi epäsäännöllisesti, silloin kun tuli ylimääräisiä pakollisia menoja, esimerkiksi lapsen allergialääkkeet tai uudet silmälasit. Rahallista tukea Sirpa ei perheeltään saanut, mutta he auttoivat sitten käytännössä ja ruokatarvikkeilla. Tärkeänä etuutena Sirpa piti myös sitä, että hän sai bussiliput koululta, kun hän opiskeli.

Sirpa kertoo myös, kuinka seurakunta järjesti yksinhuoltajille ja muille vähävaraisille lapsiperheille retken:

S: ”Et oli myöskin katsottu tää kun kun oli pienituloisia perheitä ni järjestettiin retkiä et esimerkiksi matka Tampereelle. Et siihen kuului ruuat, matkat kaikki pääsyliput Särkänniemeen ja sin eläinpuistoon ja delfinaarioon. Et oli koko päivän reissu ja kaikki maksettiin. Et piti vaan ilmotautua ja mennä linja-autopysäkillä oikeeseen aikaan. Et ne oli kyl tosi mahtavia reissuja. Mulla ei olis ikinä ollu varaa viedä sitä lasta mihinkään tommosiin.”

Sirpa kertoi, että hänet on nuukaksi kasvatettu ja se auttoi pärjäämään, vaikka tiukkaa olikin. Hän ompeli itse vaatteet, kasvatti perunoita ja säilöi marjoja ja kurkkuja ja muita mitä luonnosta pystyi hyödyntämään. Kirpputoreilta Sirpa kertoi myös hake-neensa tavaroita.

Laura eli aluksi minimiäitiyspäivärahalla ja lapsilisällä sekä elatusavulla, joka tuli valtiolta. Lauran mielestä hän tuli ihan hyvin toimeen silloin, kun sai äitiyspäivärahaa. Kun äitiyspäiväraha vaihtui kotihoidontuelle, joutui Laura hakemaan toimeentulo-tukea. Toimeentuloaan Laura kuvailee seuraavasti:

L: ”Mut sit ku tippu kotihoidontuelle ni tua sehän oli sit niinku kauhee järkytys ja sit mää hainki hetken sit sossusta rahaa. Mut sit mää palasin töihin just sen takii ku rahat ei riittäny. Ja mun mielestä silti niinku tua yksinhuoltajien se korotus olikse se nelkyt jotai kuus vai ni must se on ihan yht tyhjän kans.”

Sosiaalista tukea Laura on saanut raskauden alkuaikoina seurakunnan järjestämästä yksinodottajien ryhmästä, sekä myöhemmin netin kautta muilta yksinhuoltajilta, jotka ovat samanlaisessa elämäntilanteessa. Laura kokee hyväksi, että nykyään on mahdollisuus vertaistukeen ryhmissä ja netin välityksellä.

L: ”Ei oo niinku yksin vaa tietää, et on niinku kohtalotovereita. Et siit voi ehkä puhuu yhä avoimemmin sillai et ei tuomita.”

Haastattelussa ilmeni, että toimeentulo on ollut parempi tai menot pienemmät 50-luvulla kuin 80-luvulla ja 2010-luvulla. Aikaisemmin on riittänyt huone vanhempien talossa, mutta nykypäivänä ei asuta enää vanhempien kanssa yhteistaloudessa ja asumiskustannukset vievätkin suuren osan tuloista. Elinkustannukset ovat kasvaneet huomattavasti, eikä yksinhuoltajakorotus tai muut niin sanotut helpotukset yksinhuoltajille riitä korvaamaan elinkustannuksista koituvia menoja. Nuukuus ja tarkka taloudenpito ovat välttämättömyys vähävaraiselle yksinhuoltajalle. Vertaistuki on myös tärkeää ja sen saaminen on helpottunut vuosikymmenten saatossa. Nykyään yksinhuoltajille on järjestöjä ja vertaistukiryhmiä toisin kuin esimerkiksi 1950-luvulla. Vertaistukea voi saada vaikka naapurin yksinhuoltajalta ja omien kokemusten jakaminen auttaa jaksamaan.

7 LOPUKSI

7.1 Yhteenveto

Yksinhuoltajuus on nykyaikana yleistä ja erilaisia perhemuotoja löytyy laidasta laitaan. Avoliittojen yleistyessä erilaisten perhesuhteiden hyväksyntä on kasvanut. Suvaitsevuus yksinhuoltajuutta kohtaan on hyvä, mutta se ei kuitenkaan poista eriarvoisuutta ydinperheen ja yksinhuoltajuuden välillä. Yksinhuoltajaperheiden taloudellinen tilanne on yhä edelleen huomattavasti heikompi kuin perheiden, joissa on kaksi työssäkäyvää aikuista. Yksinhuoltajat ovat kovan paineen alla rahallisesti ja muutenkin jaksamisen kanssa.

Haastatteluista saamani vastaukset tukivat teoriaosuutta ja vahvistivat asioiden totuudenmukaisuutta. Teoriaosuutta tutkiessani törmäsin usein samoihin lähteisiin. Onneksi jo alussa löysin hyvän lähdemateriaalin, josta sain poimittua muitakin lähteitä. Teoriaosuutta kootessa vaikealta tuntui aiheen rajaaminen, koska materiaalia löytyi lopulta niin paljon, että kaikkea ei voinut edes käyttää. Teoriaosuuden tekemistä edesauttoi sisällysluettelon hahmotelma, jonka mukaan oli hyvä edetä.

Opinnäytetyön tekeminen prosessina oli haastavaa, koska tämän laajuisia tehtäviä ei kouluaikana ole tehty. Alkuun pääseminen oli hankalaa, mutta aiheen kiinnostavuuden vuoksi työn eteneminen oli mielekästä ja mahdollista. Toisinaan työnteko sujui verkkaasti, mutta oli myös päiviä, jolloin työ ei edennyt. Onnistumisen tunteiden kokeminen oli kannustavaa ja välillä tuntui, että olen ihan oikea tutkija.

Haastatteluvaiheen koittaessa varmistin vielä, että kaikki haastateltavat ovat vielä suostuvaisia haastateltaviksi. Nauhoitin kaikki kolme haastattelua nauhurilla ja sen jälkeen litteroin eli kirjoitin haastattelut luettavaan muotoon. Litterointivaihe oli hidas ja työläs, mutta kuitenkin tarpeellinen, koska haastatteluita on helpompi työstää kun ne voi lukea paperilta. Litteroitua tekstiä tarkasteltaessa huonoa on, että äänen painot eivät tule esille kuten kuullussa tekstissä. Tulkinta jääkin haastattelijalle ja tulokset eivät välttämättä aina vastaa totuudenmukaisesti sitä, mitä haastateltava on tarkoittanut. Luotettavuuteen vaikuttaa myös se, miten haastatteliija käyttää haastattelujen materiaalia, mitä kokee tärkeäksi ja mitä jättää pois.

7.2 Johtopäätökset

Tutkimuksen teoriaosuus ja haastatteluista saatu tieto kertovat, että yksinhuoltajien taloudellinen asema on edelleen heikko. Yksinhuoltajat saavat nykypäivänä enemmän tukia, mutta myös elinkustannukset ovat nousseet. Harva yksinhuoltaja yltää samaan taloudelliseen asemaan kuin perheet, joissa kaksi ihmistä käy työssä ja jakaa kustannukset. Yhteistä yksinhuoltajille on kuitenkin se, että tarve tulla toimeen omillaan on yhtä suuri kaikkina aikakausina, joita olen tutkinut. Yksinhuoltajat haluavat näyttää, että pystyvät huolehtimaan lapsensa tarpeista siinä missä ydinperheellisetkin. Pärjääminen vaatii ponnisteluja, mutta se on kuitenkin mahdollista. Avun pyytäminen on usein vaikeaa yksinhuoltajille, koska he pelkäävät muiden ajattelevat, että he eivät pärjää yksin. Ennakkoluulot yksinhuoltajia kohtaan ovat vähentyneet, mutta ne eivät ole kadonneet kokonaan. Myös se miten yksinhuoltajaksi on päädytty saattaa vaikuttaa suhtautumiseen. Ennen au-äiti oli yhteiskunnassa hyljeksitty ja eriarvoinen esimerkiksi leskiäitiin verrattuna, mutta nykyään yksin lasta odottava ja kasvattava äiti on samanarvoinen kuin kuka tahansa yksinhuoltaja.

Nykyään yksinäisiä äitejä tuetaan ja heille on tarjolla vertaistukea. Internetin keskustelupalstat ja seurakunnan vertaistukiryhmät tarjoavat yksinäisille äideille mahdollisuuden jakaa kokemuksiaan ja tavata samanlaisessa elämäntilanteessa olevia. Yksinhuoltajalla 50-luvulla ei juuri ollut tätä mahdollisuutta. Saattoi olla, että silloin ei välttämättä edes tuntenut muita yksinhuoltajia, eikä omasta tilanteesta juuri puhuttu. Oman perheen tuki on myös aikakaudesta riippumatta ollut yhtä tärkeää ja varsinkin oman äidin rooli auttajana on ollut merkitsevä. Myös lakimuutoksilla on pyritty parantamaan yksinhuoltajien asemaa niin yhteiskunnallisesti kuin rahallisestikin.

7.3 Tutkimuksen luotettavuus

Kaikki kolme haastateltavaa olivat haastattelijan tuttavuuksia ja se saattoi vaikuttaa haastattelutilanteeseen ja tuloksiin sekä positiivisesti että negatiivisesti. Haastattelujen teko oli luontevaa ja teemojen pohjalta käyty keskustelu antoisaa. Kuitenkin se, että haastateltavat olivat tuttuja, saattoi vaikuttaa haastattelijan tulkintaan. Haastattelijaa

saattoi olettaa asioita ja johdatella haastateltavaa antamaan tietynlaisia vastauksia. Myös se, että haastattelija tiesi haastateltavien tausoja etukäteen saattoi vaikuttaa siltä osin, että jokin oleellinen asia jäi vastaamatta, kun se tavallaan oli jo tiedossa. Haastatteluvaiheessa puhe saattoi välillä ajautua epäolennaisiin asioihin ohi ennalta määrätyn teemarungon. Näin jälkikäteen ajateltuna teemarungossa olisi voinut olla enemmän tarkentavia kysymyksiä, jotta vastaukset olisivat olleet syvällisempiä. Haastattelunauhoja kuunnellessa litterointivaiheessa huomioitavaa oli, että jossain kohtaa olisi voinut antaa haastateltavalle enemmän aikaa vastata, eikä heti jatkaa seuraavaan kysymykseen.

7.4 Jatkotutkimuksia

Jatkossa voisi tutkia totaaliyksinhuoltajia ja heidän pärjäämistään ilman isän tukea. Yksinhuoltajaisät omana ryhmänään on myös mielenkiintoinen jatkotutkimuksen kohde. Lisäksi Tuike-ryhmän perustaminen eli totaaliyksinhuoltajien oma ”olohuone” olisi toiminnallinen tapa syventyä yksinhuoltajuuteen. Mielekästä olisi myös selvittää ja kehittää yksinhuoltajien asemaa paikallistasolla. Kiinnostavaa olisi myös tutkia missä määrin yksinhuoltajuus periytyy sukupolvelta toiselle.

Opinnäytetyötä voisi käyttää jatkossa hyödyksi esimerkiksi yksinhuoltajien vertais-tukiryhmissä tai materiaalina ammatti-ihmisten keskuudessa, jotka työssään kohtaavat yksinhuoltajia. Tavallaan yksinhuoltajuus on elämänvaihe johon joko joudutaan tai sitten päädytän oman valinnan seurauksena. Yksinhuoltajuus on kova elämänkoulu, jos rasitteena on vielä köyhyys ja heikko tukiverkosto, mutta parhaimmillaan yksinhuoltajuus on äärettömän antoisaa ja se kasvattaa henkisesti vahvaksi ja itsenäiseksi.

LÄHTEET

- Aaltola, J. & Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2.korj. ja täyd. p. Jyväskylä: PS-Kustannus
- Alasalmi, P.2011. Loistava yksinhuoltajuus. Juva: Gummerus Kustannus Oy, Bookwell Oy
- Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino
- Jokinen, K. & Saaristo, K. 2006. Suomalainen yhteiskunta. 2. uud.p. Helsinki:WSOY
- Jousimaa K. 1983. Jokainen lapsi on pelastettava elämälle. Helsinki: KK Laakapaino
- Kansaneläkelaitoksen www-sivut. Viitattu 12.10.2011. <http://www.kela.fi>
- Karisto, A., Takala, P., Haapola, I. 1998. Matkalla Nykyaikaan. Juva: WSOY
- Koskinen S. ym. (toim.)2007. Suomen väestö. Tampere: Tammerpaino
- Kuusi, P. 1963. 60-luvun sosiaalipolitiikka. 4.painos Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiön laakapaino
- Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut. Viitattu 12.10.2011 <http://mll.fi>
- Niemelä H. & Salminen K. 2006. Suomalainen sosiaaliturva 2. korjattu ja uud. painos. Vammala: Vammalan kirjapaino
- Nordea-pankin www-sivut. Viitattu 12.10.2011 <http://nordea.fi>
- Partti S. 2002. Kun neuvolassa poikettiin. Pro Gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto: Historian laitos.
- Ritakallio, V-M. 2007. Vauraudesta osattomiksi jääneet - köyhyys Suomessa 1995-2005. teoksessa Taimio, H. (toim.) Talouskasvun hedelmät- kuka sai ja kuka jäi ilman? Tammer- Paino, 122-140.
- Soininvaara, O. 2010. SATA-Komitea. Miksi asioista päättäminen on niin vaikeaa? Juva: WS Bookwell
- Sosiaali ja terveysministeriön www-sivut. Viitattu 12.10.2011. <http://stm.fi>
- Suomalainen T. 2011. Iso lapsi, laiha tili. Meidän perhe 4, 72-77
- Särkelä R. & Eronen A. (toim.) 2007 Perusturvan pulmat ja uudistamisen vaihtoehdot. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry. Helsinki: Hakapaino Oy
- Tuominen E. 2010. Yhden vanhemman perheiden köyhyys tilastoina. Kuka kuuntelee köyhää yksinhuoltajaa –seminaari Porissa 20.7.2010.

Tuominen E. 2011. Yksinhuoltajat haluavat töihin! Eduskunnan kansalaisinfo 13.4.2011.

Virta K. & Toivola M. 1993. Sosiaaliturvan pääpiirteet. Täysin uud.p. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino

Teemahaastattelu yksinhuoltajuudesta

1. Miten yksinhuoltajuuteesi suhtauduttiin

- Oman perheen suhtautuminen
  - omat vanhemmat
  - sisarukset
  - muut sukulaiset

- Muut ulkopuoliset
  - ystävät
  - tuttavat
  - tuntemattomat

- yhteiskunta
  - sairaanhoitohenkilökunta
  - sosiaaliviranomaiset
  - neuvola
  - päiväkotit yms.

2. Läheistukiverkosto: ketä kuului ja miten?

- lapsen isä?
- omat vanhemmat
- sukulaiset
- ystävät
- muut

3. Sosiaaliturva / Toimeentulo

- rahallinen
  - lakisääteiset etuudet (Kela yms.)
  - muu
- sosiaalinen
  - neuvola
  - ryhmät (vertaistuki)
  - muu?